

Досвід організації самостійної роботи студентів в умовах дистанційного навчання

В сучасній освіті все більш актуальним стає впровадження новітніх досягнень, акцентованих на самостійність у навчанні. Це спричинено широким використанням інформаційних технологій, які дають можливість ефективно реалізовувати самоосвітню діяльність тих, хто навчається. Крім цього, у зв'язку з входженням України в Болонський процес і з впровадженням кредитно-модульної системи оцінювання знань передбачається, що на самостійну роботу студентів повинно виділятися не менше п'ятдесят відсотків всього навчального навантаження. Та не тільки зовнішні причини, які відбуваються в освіті, спонукають освітян все більше уваги приділяти організації самостійної роботи студентів та учнів, а й ціла низка внутрішніх причин, однією з яких є головна - неспроможність вчорашніх випускників вищих навчальних закладів через брак самостійності, самоорганізованості, нездатності до самоосвіти, самонавчання, повноцінно працювати за своєю спеціальністю.

Дистанційне навчання - це не лише данина моді чи бажання копіювати вдалі освітні рішення розвинених країн. В центрі процесу дистанційного навчання знаходиться самостійна пізнавальна діяльність тих, хто навчається, самоосвіта, можливість не тільки прищепити навички самостійного здобуття нових знань, а, що є найголовнішим, і їх практичне використання.

Дистанційне навчання є формою отримання освіти (поряд з денною та заочною), яка використовує традиційні і специфічні методи, форми та засоби навчання, основою яких є комп'ютерні і телекомунікаційні технології. При цьому суттю процесу є цілеспрямована, контрольована і інтенсивна самостійна робота того, хто навчається, в будь-якому зручному для себе місці за індивідуальним розкладом, з використанням комплексу спеціальних засобів навчання і можливістю контакту з викладачем (та іншими учнями) по телефону, за допомогою електронної або звичайної пошти, а також очно [1, с.481].

Через низку причин, які стосуються як самої організації і методики проведення дистанційного навчання, так і проблем на суто державному рівні (брак інвестицій, державного регулювання, жодного документу Міністерства освіти і науки, який би офіційно визнавав диплом, отриманий за дистанційного навчання, неякісні телефонні мережі і т.д.) повноцінного дистанційного навчання в Україні поки що немає [2].

Хоча, вже є вдалі спроби реалізації такого навчання у деяких вищих навчальних закладах України. Особливо хочеться відмітити Національний технічний університет „Харківський політехнічний інститут“, у якому працює проблемна лабораторія з дистанційного навчання і де було створено низку дистанційних курсів, на базі розробленого в цьому ж університеті середовища „Веб-клас ХПІ“.

Ще однією важливою проблемою, що виникає в процесі впровадження дистанційного навчання у вищих навчальних закладах України, є брак фахівців, які б могли професійно розробляти, організовувати таке навчання. Адже освітня система нашої країни досить недавно (кінець 90-их років) почала рухатись у цьому напрямку і ще не прийшло покоління людей, які б одночасно самі вже навчалися дистанційно і могли б реалізовувати таке навчання на практиці. Поки що використання дистанційного навчання для розв'язання конкретних завдань організації самостійної роботи є недостатньо розробленим, що не дозволяє використовувати таку форму отримання знань в процесі професійної підготовки майбутнього вчителя. Адже навчити працювати, організовувати і розробляти таку форму навчання ми повинні в першу чергу майбутніх освітян, які в подальшому могли стати фахівцями в цій галузі та були здатні розвивати, використовувати і впроваджувати дистанційне навчання.

Підготовка таких фахівців (їх ще називають тьюторами і координаторами) включає як загальні питання, що стосуються „класичних“ знань з педагогіки, методики і психології, так і спеціальні, які ґрунтуються на специфічних освітніх технологіях, що базуються на сучасних методиках навчання, нових технічних засобах передачі інформації, інформаційних і телекомунікаційних технологіях. Особливості організації навчального процесу при дистанційному навчанні породжують свої специфічні методи, засоби і форми і вимагають їх наукового обґрунтування.

З метою ознайомлення, формування основних понять розробки та створення дистанційного курсу з технічного боку, а також уявлень про процес організації, методик проведення і роботу з дистанційними технологіями навчання, в НПУ ім. Драгоманова, були проведені практичні заняття, де студенти - майбутні вчителі інформатики, працювали з пробним дистанційним курсом, який був створений на базі середовища „Веб-клас ХПІ“.

Зазначимо, що завданням при розробці цього курсу було створити таке навчальне середовище, яке синхронізовано могло:

- бути засобом навчання, тобто розроблений курс повинен стати інструментом, за допомогою якого можна організувати повноцінний навчальний процес студентів, а саме їх самостійну діяльність, використовуючи дистанційні технології навчання;
- бути об'єктом вивчення, коли студенти вивчають не тільки сам зміст курсу, його контент, а й саму технологію створення (платформу, яка лежить в основі навчального середовища, мови програмування та розмітки, які використовуються при створенні таких курсів) і методик використання технологій дистанційного навчання;
- бути інструментом майбутньої педагогічної діяльності студентів, який надасть можливість використовувати всі елементи дистанційного навчання в освітній професійній діяльності майбутніх вчителів інформатики;

- сприяти формуванню умінь і навичок самостійної навчальної роботи студентів, які є основою для їх подальшого професійного зростання в системі безперервного навчання;
- містити такий матеріал *наповнення* (зміст курсу), за допомогою якого можна було б підготувати, надати допомогу студентам у їх майбутній педагогічній практиці.

Рис. 1 Стартова сторінка навчального дистанційного курсу

Розроблений дистанційний курс розбитий на модулі, кожен з яких містить :

- вхідний тест для оцінювання початкового рівня знань студентів. У разі невдалого проходження тесту студенту надається список літератури з теми і можливість повторного проходження тесту;
- теорію (стисло) з теми, яка розбита на підрозділи. При цьому студент одночасно має право самостійно вивчити запропоновану тему, не користуючись наданою теорією, за допомогою наявних в курсі електронних варіантів посібників, посилань на відповідні Інтернет-ресурси. При підготовці теоретичного матеріалу враховувалася специфіка роботи на комп'ютері, коли основна увага студента фокусується на тих моментах, які виділяються іншим кольором, шрифтом, курсивом, нестандартними прийомами, при використанні різноманітних екранних, звукових і екранно-звукових засобів навчання, що можуть виконувати як навчальну функцію так і забезпечувати психологічну розрядку, релаксацію, яка знижує втомлюваність і підвищує інтерес до навчання;
- завдання практичного характеру з теми, які містять різного роду підказки й поради, що значно полегшують вирішення запропонованих завдань. При виникненні певних питань, студент постійно має зв'язок з викладачем-тьютором за допомогою пошти або форуму, наявних в дистанційному курсі;
- завдання, які розвивають дослідницькі уміння і навички студентів, орієнтовані на самостійний пошук інформації, її творче осмислення. В процесі їх виконання студент вчиться самостійно оригінально розв'язувати запропоновані задачі, розвиває навички творчої діяльності, вміння успішно конструювати й реалізовувати власні прийоми і методи в навчальній практиці;
- обов'язкову роботу в чаті в наперед визначений час, де відбувається вільний обмін думками між студентами і викладачем-тьютором. Питання, які будуть обговорюватися, заздалегідь відомі студентам. Тут також вирішуються всі проблеми, які виникли під час опрацювання даного модуля;
- вихідний тест для самоконтролю студента. Тест містить питання: 1) з вибором однієї правильної відповіді, 2) з вибором декількох правильних відповідей, 3) з встановленням правильної відповідності, 4) з безпосереднім введенням короткої правильної відповіді. Результат тестування подається у вигляді оцінки за дванадцятибальною шкалою. Таким чином студент отримує відомості про ступінь успішності засвоєння ним навчального матеріалу. У разі невдалого проходження тесту, студент має право повернутися до тем, які вивчив недостатньо добре і скласти тест повторно.

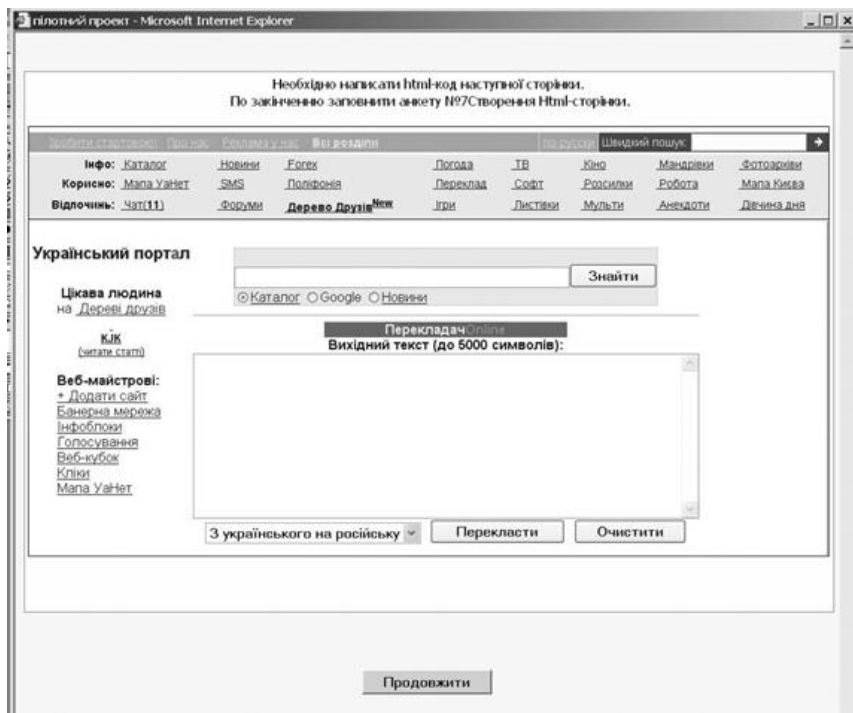

Рис. 2 Завдання з теми „Гіпертекстові документи. Мова HTML”

Студент, працюючи на комп'ютері, постійно може контролювати і оцінювати свої дії, тому саме таке навчання дає змогу уникнути негативного ставлення до навчання -- нерозуміння, неуспіх, „дірки" в знаннях, зникає відчуття невпевненості [3].

У процесі організації дистанційного навчання рейтингова система дає змогу максимально підсилити мотивацію навчання. Коли всі студенти групи, що навчаються в одному дистанційному курсі, постійно мають змогу бачити кількість набраних ними балів даного модуля або за всі пройдені теми, та рейтинг інших учасників. Такі умови максимально стимулюють їх до підвищення активності у навчанні. Це все досягається завдяки відсутності часового розриву між вивченням нового матеріалу, виконанням завдань і контролем досягнутих знань.

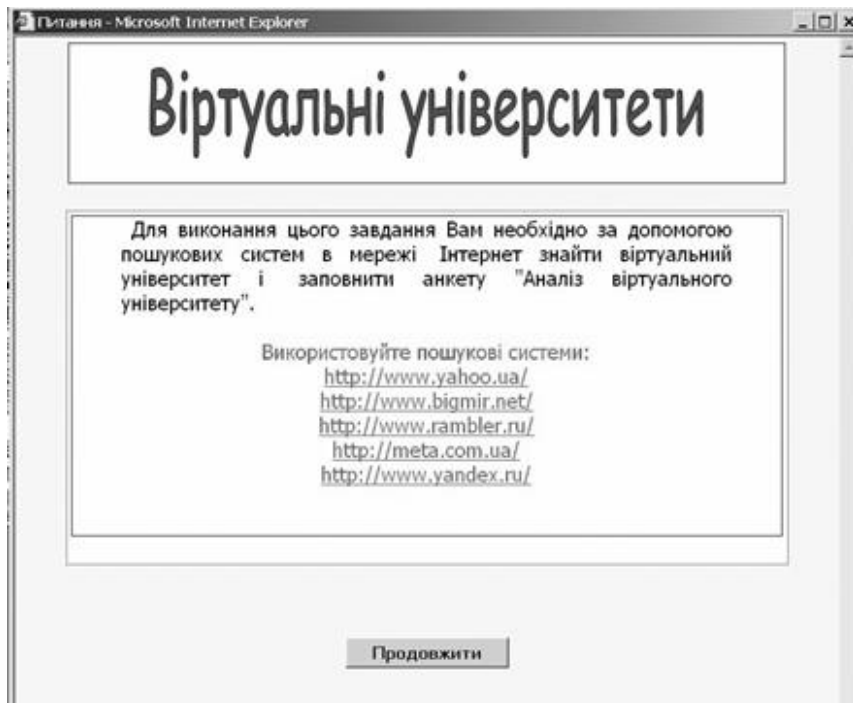

Рис. 2 Завдання з теми „Освіта XXI ст. Дистанційне навчання”

З використанням засобів дистанційного навчання мотивація студентів підсилюється також за рахунок новизни, нетрадиційності подання навчального матеріалу, можливості самостійного розв'язання запропонованих завдань і їх творчого переосмислення в умовах, що постійно змінюються.

Позитивним під час організації такого виду самостійної роботи студентів є індивідуальна траєкторія навчання, яку кожен учасник може будувати самостійно, максимально адаптуючи її до себе.

Разом з тим повинна бути присутня чітка організація занять з прозорими і зрозумілими вимогами, які ставляться перед студентами.

Проведені практичні заняття для студентів - майбутніх вчителів інформатики, показали високу результативність використання дистанційних технологій навчання у формуванні умінь та навичок самостійної навчальної роботи, стимулюванні пізнавальної активності та творчого відношення до процесу засвоєння знань, які є основою для подальшого професійного зростання.

ЛІТЕРАТУРА

1. І.Глушаков С.В., Сурядний А.С. Персональний комп'ютер для учителя. – Харьков: Фолио, 2003. – 507с.
2. Коваленко О. До дистанційної освіти у європейському розумінні ми поки що не дійшли // Освіта України. – 2005. – №14. – с.6.
3. З.Железнякова Г.А. Моделирование самостоятельной работы студентов в условиях дистанционного обучения // Телекоммуникации и информатизация образования. – 2005. – №2. – .59-61.
4. [4.http://dl.kpi.kharkov.ua](http://dl.kpi.kharkov.ua)